

Lördagen den 16 Maj.

Kl. 12 middagen.

§ 1.

Herr vice Talmannen ledde i detta förmiddagssammanträde Kam-
marens förhandlingar.

§ 2.

Justerades protokollet för den 9 i denna månad, äfvensom protokolls-
utdrag rörande de i gårdagens sammanträde fattade beslut.

§ 3.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, omröstning öfver den af
Stats-Utskottet i dess memorial N:o 94 föreslagna, utaf Riksdagens båda
Kamrar godkända voteringspropositionen, så lydande:

Den, som vill, att det å sjetten hufvudtiteln i nu gällande riksstat
uppförda reservationsanslag "till lättnad för skjutsningstungan, der den
genom entreprenad bestrides och är särdeles tryckande", må till 175,000
kronor förhöjas,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Riksdagen beslutit, *dels* att, der landstinget funnit
skäligen bevilja, eller i följd af landstinget åliggande skyldighet nödgats
anslå medel för skjutslegans nedsättande, hälften af det sålunda utgifna
belopp må efter Kongl. Maj:ts nådiga pröfning landstinget af statsmedel
ersättas; och *dels* att till 174,500 kronor förhöja det å sjetten hufvud-
titeln i nu gällande riksstat uppförda reservationsanslag till lättnad för
skjutsningstungan, der denna är särdeles tryckande.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel affagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 69 ja och 88 nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 81 ja och 11 nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster, eller 69 ja och 88 nej, sammanräkningen visar 150 ja och 99 nej; och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 4.

Föredrogs ett till Kammaren inkommet, denna dag inför Hans Excel-lens Herr Justitie-statsministern hållet protokoll, hvaraf inhemtades att den för Landtbrukaren Erik Johan Malmin i Engesta, såsom utsedd riksdagsman i denna Kammare för Vestmanlands södra domsaga utfärdade fullmakt blifvit vederbörligen granskad och utan anmärkning befunnen; egande alltså Herr Malmin att bland Kammarens ledamöter intaga den för honom afsedda plats.

Herr *Johan Erik Johansson* anmälde att Herr Malmin, som för tillfället var förhindrad att tillstädeskomma, under dagens sammanträde komme att infinna sig hos Kammaren.

§ 5.

Föredrogs, men blefvo ånyo bordlagda:

Stats-Utskottets memorial N:is 95 och 97; samt

Bevillnings-Utskottets betänkanden N:is 12—14.

§ 6.

Till föredragning anmäldes Bevillnings-Utskottets i gårdagens sammanträde för första gången bordlagda betänkande N:o 15, angående beräkningen af tull-, post-, stämpelpappers-, bränvinsbrännings- och hvitbetssockertillverkningsmedlen.

Grefve Posse yttrade: Då detta betänkande innehåller blott en beräkning af tull-, post-, stämpelpappers-, bränvinsbrännings- och hvitbetssockertillverkningsmedlen och är af den enkla beskaffenhet, att det ej torde tariffva bordläggning två gånger, så vågar jag hemställa, att Kam-maren behagade tillåta, att detsamma nu företages till afgörande, hvarigenom Riksdagens afslutande kan medhinnas en dag tidigare än eljest.

I anledning af hvad Grefve Posse sålunda framställt, och då ytter-

ligare bordläggning icke af någon ledamot äskades, blef det i fråga varande betänkandet nu föredraget samt dervid i sin helhet af Kammaren bifallet.

§ 7.

Förekom till behandling Lag-Utskottets utlåtande N:o 31, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande dikning med mera.

I afseende till föredragningen af det i *1:sta punkten* framlagda författningsförslag hemställde Herr vice Talmannen, att nämnda förslag måtte få paragrafvis behandlas, samt att först sedan samtliga paragrafer blifvit genomgångna, inledningen till förslaget måtte till afgörande företagas. Denna hemställan bifölls; hvarefter uppläsningen skedde af

§ 1.

Härvid anförde

Friherre Ericson: Då jag föreställer mig, att i anseende till den korta tid, som förflutit sedan detta betänkande bland oss utdelades, de fleste af Kammarens ledamöter i likhet med mig ej medhunnit att sätta sig in i detta viktiga ämne, samt det är känt att Första Kammaren till Utskottet återremitterat saken, anhåller jag, att äfven denna Kammare måtte besluta en återremiss.

Herr C. A. Larsson: Jag väntade ett sådant yrkande, som det af den föregående talaren framställda, men jag hemställer, huru länge man skall hålla på med att till Lag-Utskottet återremittera denna fråga. En framställning i detta ämne gjordes af mig vid sistlidne års riksdag, och Lag-Utskottet framkom då med ett förslag i ungefärlig likhet med det nu föreliggande. Det blef då återremitteradt, men så sent, att Utskottet ej medhann att egna detsamma en förnyad omarbetning. Jag upptog då detta förslag såsom min reservation till Utskottets betänkande N:o 52, på det att Kammaren skulle få tid att sätta sig in i ämnet och ej vid denna riksdag komma med den förebråelse, att betänkandet för sent inkommit. Jag tror, att intresset för denna fråga är, åtminstone inom denna Kammare, så stort, att det icke lönar mödan att försöka att genom en förtäckt återremiss afslå betänkandet. Det finnes numera högst få jordbrukare, som ej till fullo inse nyttan af att väl kultivera sin jord genom att befria henne från dyvatten och bottensyra. För hvart år, jorden ligger i vanhäfd i brist på ordentlig afdikning, förlorar landet en million tunnor spanmål. År 1872 exporterades från Sverige tjugu millioner kubikfot spanmål, och då jag derjemte tager i beräkning den stora mängd spanmål, som förbrukades inom landet, tror jag, att jag ej säger för mycket, då jag vågar påstå, att landet skulle hafva erhållit åtminstone en million tunnor spanmål mera, derest jorden blifvit föremål för en omsorgsfull afdikning. Om jag uppskattar en tunna spanmål till ej mera än

10 R:dr, så gör detta ändock 10 millioner R:dr. Så mycket förlorar landet årligen i följd af vår i detta afseende bristfälliga lagstiftning. Det finnes ingen, som ej inser nyttan och nödvändigheten deraf, att vi med det snaraste gå i författning om att stifta en praktisk afdikningslag. Jag beklagar, att Första Kammaren sätter sig till motvärn äfven mot en så nyttig lagförändring som denna. Hade detta förslag gått igenom, då det väcktes vid 1862 års riksdag, och vi sålunda under 12 år haft tillfälle att förbättra vår jord genom täckdikning och torrläggning, så hade vi säkert skördat för 10 millioner R:dr mera, och lägger man dertill värdet af all den spanmål, som landet sjelft för eget behof årligen konsumerar, så hade sådant för 12 år uppgått till högre belopp än hvad vi i närvarande stund äro skyldige för våra jernvägar. Det mest förvånande är, att man oaktadt allt detta ändock kan tillåta sig att undanskjuta denna fråga. År 1862 tillsattes två komitéer, som redan utarbetat förslag till lag i detta ämne. Öfver detta förslag hafva länens hushållningssällskap blifvit hörda och det har äfven kommit till Landtbruksakademiens kännedom, men ändå är intet gjordt för att befrämja saken. Skall då Riksdagen ej taga befattning med denna viktiga fråga, derföre att vi vänta på ett stort förslag till lag om ordnandet af vattenrätten i dess helhet, hvilket förslag med all sannolikhet ej inkommer till nästa Riksdag? Det är af en synnerligen stor vikt för landets jordbrukande befolkning, att åtminstone denna Kammare erkänner behofvet af att så snart som möjligt erhålla en lag, sådan som den nu föreslagna. Efter det förslag, som Utskottets delegerade vid sistlidne riksdag framlade, och det, om hvilket reservanterne inom Utskottet förenade sig, hade jag beredt mig på en eller annan anmärkning mot vissa punkter i förslaget, men ingalunda att det skulle röna ett så starkt motstånd i Första Kammaren, som nu skett, oaktadt bland dess ledamöter finnes den ende egentlige jordbruksministern för det närvarande i vårt land, nemligen Herr Presidenten i Landtbruksakademien. Han framställde ej någon annan anmärkning mot förslaget, än att det inkommit för sent till Kammarnes bord. Detta är sorgligt, men det står i full konsekvens med det sätt, hvarpå alla nyttiga förändringar i vår lagstiftning, som blifvit inom Andra Kammaren föreslagna, af Första Kammaren emottagits och behandlats. Jag kan ej påminna mig, att ända ifrån år 1859 någon enskild motionär lyckats genomdrifva något förslag till jordbrukets förbättring mera än Nils Petersson, då han lyckades plocka bort alla humlestängerna ur Byggningsbalken. Jag har genomletat riksdagsförhandlingarne sedan nämnda år, men ej funnit, att något annat förslag till jordbrukets förbättring eller aflyftande af de jorden tryckande onera gått igenom. Alla försök i den vägen hafva strandat mot Första Kammarens konservativa motstånd. Detta förhållande får en viss politisk betydelse för alla dem, som vid första uppsättningen af ledamöter i Första Kammaren lade sig vinn om att tillse, att ej de stora magnaterna och herremännen skulle utträngas ur Första Kammaren, och man få det så mycket fruktade bonderegementet. Jag bekänner till min blygd, att äfven jag ifrade för detta.

Om Herrarne nu afslå detta förslag, så skall jag för min enskilda del visst ej beklaga mig deröfver, ty min jord har ett förträffligt aflopp för det öfverflödiga vattnet, men jag ser hvad mina grannar lida och

huru svårt de hafva för att få en ändamålsenlig afdikning. Äfven om Konungens Befallningshafvande ditsänder aldrig så många agronomer och landtmätare, så hjälper detta ej, ty landtmätarne känna ej bättre till författningarne än att de genom sina åtgärder gifva anledning till processer, som räcka i årtal, och under tiden ligger jorden dränkt i botten-syra. Jag har rest igenom en stor del af vårt land, men öfverallt funnit den bästa jorden dränkt af vatten. Det är i sanning en sorglig erfarenhet.

Om Kammaren vill återremittera ärendet, så gerna för mig. Jag skulle dock hellre se, att Kammaren rent af afsloge Utskottets förslag, så att denna fråga aldrig mera återkomme. Hvad som föranledt mig att väcka ifrågavarande motion, är ett exempel från min hemort. Der fanns en mellanliggande jordegare, hvilkens jord var alldeles dränkt af vatten. Han fick till sitt biträde en agronom, som lät anställa en flodgräfning med den påföljd, att den nedanom belägna jorden blef fördränkt af det vatten, som kom från de ofvanför liggande egorna. Jordegaren gjorde då två särskilda försök att förmå sin nedanför liggande granne att dika undan, och då denne ej ville lyssna härtill, företog han sig att sjelf dika å grunnens mark; men då kom vid båda tillfällena vederbörande länsman med Konungens Befallningshafvandes resolution, som förbjöd detta. För egen del var jag öfvertygad derom, att den gamla lagen ännu gällde, men då visade man mig 24 kap. 1 § strafflagen, der det heter: "Hvar, som olofligen bygger, gräfer — — — å annans mark, straffes med böter". Af denna anledning har jag trott, att man borde så snart som möjligt gå i författning om att erhålla en ändamålsenlig afdikningslag.

Vilja Herrarne afslå detta förslag, så sägen det rent ut. Att återremittera förslaget i förhoppning att det sålunda skall falla, är ej rent spel. Jag skall ej beklaga mig, men vill ej höra talas om, att man ej haft tid att sätta sig in i detta förslag, ty tillfälle dertill bereddades redan vid sistlidne års riksdag genom den förut af mig omnämnda reservationen. Ingen ändring har nu skett i förslaget, och ingen af Utskottets ledamöter har opponerat sig mot detsamma, sedan jag ingick på den fordrade sammanslagningen af 12 och 13 §§ och ett af Första Kammarens ledamöter framställt yrkande, att Konungens Befallningshafvande skulle i vissa fall ega att utse syneman. Den ädle Grefven och Ordföranden i Lag-Utskottet är väl ej känd såsom någon projektmakare, den der underskrifver hvarje-handa halsbrytande förslag, som ej fått öfvertaget både i det allmänna folkmedvetandet och i Utskottet. Han yttrade, att mitt förslag vore hemtadt dels ur gamla lagen, dels ur Lagkomiténs och Lagberedningens förslag, dels ur två andra komitéers förslag och dels ur Högsta Domstolens öfver sistnämnda förslag afgifna utlåtande, i hvilket Högsta Domstolen bit för bit plockat sönder komitérades sista förslag; ej derföre, att en lagförändring i den föreslagna riktningen ansågs obehöflig och onyttig, utan emedan man deri sammanblandat frågor af civillags natur med sådana, som hörde till den ekonomiska lagstiftningen.

Den ädle Grefven förklarade i Utskottet, att han vore fullkomligt tillfredsställd med mitt förslag och på det högsta förordade detsamma. Att han nu kommit med en liten oskyldig reservation, som är afsedd att upp-

häfva verkan af detta förord, tillskrifver jag ej honom utan, såsom jag tror, Utskottets sekreterare. Äfven Herr Grefve Mörner yttrade, att han skulle frångå sin reservation, då han fick veta, att den bebådade lagen om vattenrätten ej skulle komma att framläggas vid nästa riksdag. De öfrige reservanterne, som instämt med Grefve Mörner på den grund, att de ville hålla frågan öppen till dess man fick se hvad den förväntade Kongl. propositionen kunde innehålla, vidblefvo denna mening, ehuru jag icke en gång utan tio gånger förklarade, att Kongl. Maj:t ej kunde få någon bättre författning än den, som tillkommit genom jordbrukares och juristers gemensamma arbete, ty då de sistnämnde skola ensamma hopskrifva en lag, blir den så beskaffad, att den blott alstrar en hop processer.

Jag uppmanar Herrarne att, innan en återremiss sker, åtminstone framställa sådana anmärkningar mot förslaget, som visa att detsamma är i någon del antingen obilligt eller opraktiskt. Jag är villig att medgifva alla rättelser, som kunna hafva skäl för sig, men hoppas att förslaget i hufvudsak skall vinna den framgång, att det af Kammaren godkännes.

Herr Ola Månsson: Det är visst sannt, att det är att beklaga, att ett så viktigt lagförslag som det nu föreliggande framkommit först i riksdagens sista timma. Det är naturligt att Kammarens ledamöter icke hunnit sätta sig in i detsamma. Detta förslag är af den vikt för landet, att det förtjenar att grundligt behandlas, men att, såsom en föregående talare föreslog, återremittera frågan till Utskottet, det vore, enligt min tanke att, så att säga, lönmörda densamma, ty icke kan någon föreställa sig att Utskottet skall vid denna riksdag inkomma med ett nytt förslag i ämnet. Ehuru jag ej är nöjd med alla bestämmelserna i detta förslag, anser jag dock mycket deri komma att medföra stor nytta för landet, hvarföre jag anhåller, att Kammaren måtte betänka sig mer än en gång, innan den återremitterar frågan.

Herr Dickson: Jag ber den ärade motionären vara öfvertygad derom, att jag lika lifligt som han inser vigten af nu föreliggande fråga och att jag djupt beklagar, att Första Kammaren ej ingått i någon undersökning af det utaf Utskottet nu framlagda förslag. Jag tror, att frågan är af den betydelse för landet i allmänhet, att man gerna kunnat uppoffra några dagar på densammas diskuterande, men på den punkt saken nu står, är intet anuat att göra än att till Utskottet återremittera ärendet, så mycket hellre som man derigenom i och med detsamma på ett indirekt sätt godkänt motiven för Utskottets förslag och uttryckt den förhoppning, att det vid nästa riksdag tidigt skall åter inkomma på Kammarnes bord. Jag yrkar således återremiss.

Grefve Sparre: Alla äro öfverens derom att föreliggande lagstifningsärende är af stor vikt för landtbruket. Man har länge hoppats att det lagförslag, som utarbetats af den komité, som Kongl. Maj:t tillsatt för utarbetande af förslag till ny vattenrätt, skulle blifva upphöjdt till lag. Tyvärr äro förhoppningarne i detta afseende numera icke stora, sedan justitie-statsministern i går inom Första Kammaren tillkännagaf, att det måhända ännu dröjer länge, innan frågan undergått den förbere-

dande behandling, att en Kongl. proposition i ämnet skall kunna affärdas till Riksdagen. Just med afseende derå har Utskottet ansett af vigt att Riksdagen beslutar en särskild framställning om ändring i gällande bestämmelser rörande dikning m. m. Det är visserligen sannt, att Första Kammaren återremitterat frågan, men om Andra Kammaren nu i dag underkastar densamma en grundlig behandling, hvartill vi hafva god tid, om vi såsom vanligt dröja här framåt kl. 1 i natt, så har Kammaren tillfälle att uttala en bestämd åsigt i saken. Utskottet skulle nog sedan draga försorg om afsändandet af en hemställan till Första Kammaren att fatta beslut. Detta kan ske redan om Måndag, och det är icke möjligt att Första Kammaren derefter biträder denna Kammares åsigt och således Riksdagens öfvertygelse i den viktiga frågan verkligen kan framkomma till Kongl. Maj:t. Jag vågar således tillstyrka, att Kammaren egnar Lag-Utskottets föreliggande utlåtande en noggrann ompröfning.

Herr Wigardt: Jag beklagar att Första Kammaren återremitterat frågan, men jag tror likväl icke att denna Kammare bör följa exemplet, utan att här bör fattas det definitiva beslut, som efter noggrann ompröfning af den viktiga frågan kan anses rättast. Inom de provinser, der mycken vattendränkt mark förekommer och odlingen går raskt framåt, vore det till obeskriflig nytta att få dikningslagen ändrad. Såsom bevis härpå tager jag mig friheten anföra ett exempel från den ort jag tillhör. I en angränsande församling finnes en person, som har ända till 8 à 10 tunnland vattendränkt mark. Nedanföre finnes en annan hemmansegare, hvilken nekar den förre att få utdika den sankta marken, som ligger ofvanför den senares egor. Härom har uppstått rättegång, som nu fortgår på femte året och som kostat omkring 500 Rdr. Under tiden ligger äfven den påbörjade odlingen ofruktbar, der har hållits syner många gånger, men till följd af den nu varande lagstiftningens bristfällighet har egaren icke kunnat tillgodogöra sig den vattendränkta marken, hvilken dock efter verkställd utdikning skulle blifva utmärkt åkerjord.

Jag vill icke upptaga tiden, men har endast velat framhålla, att just denna Kammare i modernäringen jordbrukets intresse bör godkänna föreliggande lagförslag, hvartill jag för min del har allt skäl att yrka bifall.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det förefaller mig besynnerligt, då man beklagar att denna fråga kommit så sent på Riksdagens bord. Jag tror icke att detta beklagande är berättigadt, eller att detta skäl bör framhållas för afslag, isynnerhet då vid sista riksdagen Lag-Utskottets flertal af ledamöter voro ense om ett förslag i samma fråga, som Utskottet icke då framlade såsom betänkande just till följd af den långt framskridna tiden. Men på det Riksdagens ledamöter skulle kunna till denna riksdag hinna fullkomligt sätta sig in i saken, kom förslaget att åtfölja betänkandet såsom reservation, hvilken till innehållet är i det allra närmaste lika med det föreliggande lagförslaget, hvarigenom de som äro intresserade för saken bort kunna vara fullkomligt hemmastadda i densamma. Att återremittera förslaget förefaller mig nära nog densamma som ett afslag, då det väl ej är tänkbart att frågan kan lösas vid denna riksdag

dag, om så blir fallet. Jag tror att, om Kammaren vill gå i den riktning, Utskottet föreslagit, det icke på något vis är rådligt att antaga föreliggande förslag, isynnerhet som jag icke hört någon talare med anmärkningar i sak uppträda mot sjelfva förslaget, och förr än det framställes några sådana, kunna Utskottets ledamöter naturligtvis icke heller ingå på något besvarande af sådana. Att Första Kammaren återremitterat ärendet, beklagar jag visserligen, men jag föreställer mig, att, om denna Kammare blir någorlunda enig om sitt bifall till förslaget, och Utskottet då kommer med en hemställan till Första Kammaren att fatta beslut, Första Kammaren för sin del äfven skall godkänna förslaget, så vida uti Andra Kammaren inga talande skäl för afslag eller återremiss kunna anföras emot detsamma. Skulle deremot Första Kammaren af giltiga skäl afslå denna lag, så kommer naturligtvis Utskottet nästa gång frågan förekommer att taga dessa skäl i öfvervägande och då möjligen föreslå en annan lösning af frågan, som af Riksdagen då komme att pröfvas. Frågan är likväl af den stora vikt och betydelse för landet, samt har så länge stått på Riksdagens dagordning, att den icke längre bör utan giltiga orsaker uppskjutas. Det förefaller mig derföre högst önskvärdt, att en snar lösning vinnes.

Till den nu föredragna 1 § yrkar jag bifall.

Herrar *Nils Petersson* och *Lyth* instämde med Herr *Sven Nilsson* i Efveröd.

Herr *Jonas Andersson*: Utan att ingå i något bedömande till huru stort belopp i spanmål och penningar den ökade produktionen skulle uppgå genom att den bristfälliga afdikningen upphjelpes, torde likväl hvar och en erkänna att en grundlig utdikning är första vilkoret för jordbrukets höjande. Är jorden icke frigjord från öfverflödigt bottensyra, lönar det föga att kosta på afdikning eller andra arbeten. Att det just är lagstiftningen i ämnet, som genom sin bristfällighet lägger hinder i vägen för uppnåendet af ett godt resultat, derom torde vi äfven alla vara ense. Det är derföre af högsta vikt att ju för desto hellre söka åstadkomma en fullt ändamålsenlig lagstiftning. En stor del af svenska jorden lider ännu af bottensyra, till följd hvaraf missväxter inträffa, och snar hjälp är derföre dubbel hjälp. För närvarande uppstå oftast processer så snart ett afdikningsföretag sättes i gång, och då man nogsam vet detta, afhåller man sig från större dikningsarbeten, hvilka eljest skulle vidtagas.

Hvad föreliggande lagförslag beträffar, har jag vid noggrann pröfning funnit detsamma praktiskt och ledande till ofantlig förenkling. Den invändning, som blifvit i Första Kammaren gjord, nemligen att det icke skulle vara lämpligt att, då denna fråga utgör en del af den allmänna vattenrätten, som för närvarande ligger under Kongl. Maj:ts pröfning, utbryta denna del såsom en särskild lag, kan jag för min del icke tillmätta någon betydelse, ty afdikning är en så fullkomligt skild sak från vattenaföring i allmänhet, att den med full rätt kan utgöra särskildt föremål för lagstiftning.

För min del anser jag af största vigt att föreliggande lagförslag vinna bifall i denna Kammare, just därför att, om Kammaren antingen på en omväg, d. v. s. genom återremiss, eller direkte afslår Lag-Utskottets förslag, detta ingalunda utgör en uppmaning för någon representant att förnya motionen. Om förslaget vinner Andra Kammarens bifall, är det åtminstone utsigt att vid en kommande riksdag, om någon då väcker förslaget, vi kunna få frågan definitivt afgjord. Måhända Medkammaren i så fall besinnar sig och jemväl för sin del bifaller förslaget, ty nog har det varit tillräckligt tid att begrunda frågan, så vida man dertill har intresse. För min del yrkar jag bifall till Lag-Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Lars Ersson* och *Christen Assarsson*.

Herr Philipsson: Den diskussion, som här eger rum, ingifver mig en ganska klar föreställning om den vändning, förhandlingarne skulle kunna taga, om 59 § Riksdags-ordningen ändrades derhän, att, då ett utskotts-betänkande förekommer till behandling, Kammaren utan ringaste undersökning endast begär uppskof till en annan riksdag. Redan förste talaren har börjat med att yrka återremiss. 63 § Riksdags-ordningen förutsätter likväl att skäl skola finnas, då återremiss vidtages. Der står, att Kammaren eger "fatta sitt beslut eller, om ämnet anses fordra ytterligare utredning, målet till Utskottet återförvisa". Det är mycket möjligt att under diskussionen Kammaren kan finna att åtskilliga förhållanden icke blifvit tillräckligt beaktade, men jag finner för min del icke lämpligt, ej heller grundlagsenligt, att utan föregående pröfning helt enkelt afskåra frågans behandling.

Man har beklagat att utlåtandet så sent inkommit, men det måtte väl ligga i sakens natur att ett sådant Utskott som Lag-Utskottet, öfverhopadt som det åtminstone vid denna riksdag varit, med massor af motioner, måste behandla några vid riksdagens början, andra längre fram och åter andra vid riksdagens slut. För Utskottet är det svårt att på förhand afgöra, hvilka motioner skola företagas först och hvilka som skola komma senare; någon måste i alla fall vara den sista. Hvad Utskottets sysselsättning särskildt vid denna riksdag vidkommer, vill jag erinra derom, att denna fråga temligen tidigt blef föremål för handläggning i Utskottet, men till följd deraf att motionären insjuknade, trodde sig Utskottet böra uppskjuta behandlingen till dess denne tillfrisknat, så mycket hellre som derjemte två utskottsledamöter från Första Kammaren, hvilka samtidigt reste hem, varit ledamöter i den komité, som vid förliden riksdag för denna frågas behandling blifvit tillsatt. Utskottet ville icke fortsätta ärendets behandling, innan dessa trenne för ärendet intresserade och företrädesvis sakkunnige ledamöter åter voro tillstädes. Vidare inträffade, att Utskottet omkring halfva April fick inbjudning från Banko-Utskottet att behandla propositionen om ändringar i privatbanklagen, till följd hvaraf Lag-Utskottets arbeten under tre veckor lågo nere. Jag anser således det vara mycket tydligt, att detta betänkande icke förr kunnat till Kamrarna inkomma.

Hvad nu beträffar frågan, huruvida Riksdagen bör besluta eller icke i föreliggande lagstiftningsärende, som utgör en del af allmänna vatten-

rätten, hvori Riksdagen snart skulle hafva att förvänta en Kongl. proposition, så tillåter jag mig anföra — utom den omständigheten, som redan af flere talare betonats, nemligen det stora behovet för landtbruket af nya bestämmelser med afseende å dikning m. m. — äfven den omständigheten att Högsta Domstolen vid granskning af komiterades förslag om vattenrätten gjort ganska många anmärkningar och slutligen framhållit såsom domstolens uppfattning, att frågan om vattenrätten icke lämpligen bör göras till föremål för en generel lagstiftning. Då Högsta Domstolen uttalat en sådan åsigt, är det mycket sannolikt, att ur dessa särskilda komitébetänkanden komma att utbrytas en hel mängd specialstadganden. Så har Riksdagen t. ex. om några dagar att förvänta ett i dag inom Lag-Utskottet justeradt utlåtande i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled, hvori hemställes att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att, *utan* afbidan på den väntade pröfnings af frågan om vattenrätten i dess helhet, Kongl. Maj:t måtte taga den speciela frågan om allmän flottled uti ompröfning. Jag tror således att Kammaren har allt skäl att fatta ett definitivt beslut, ehuru Första Kammaren återremitterat frågan. Lag-Utskottet kommer i så fall att inbjuda Första Kammaren att fatta ett bestämt beslut, och om Andra Kammaren godkänt lagförslaget, är det mycket möjligt, att Första Kammaren fattar enahanda beslut, enär — enligt hvad Herr Justitie-statsministern under gårdagens diskussion i Första Kammaren meddelade — Riksdagen icke näst instundande år har att motse en framställning om vattenrätten, då detta lagstiftningsärende sannolikt kommer att hänskjutas till den blifvande Lagberedningen. Under sådana förhållanden synes mig lämpligt, att Riksdagen i föreliggande fråga oförtydligt uttalar sin mening, hvilket, äfven om Riksdagens förslag icke oförändradt bifalles, möjligen kan föranleda Kongl. Maj:t att till nästkommande Riksdag göra framställning om en lag just i föreliggande ämne, skildt från öfriga delar af vattenrätten. En sådan utbrytning kan utan den ringaste olägenhet ske.

För min del yrkar jag derföre icke blott att Kammaren i vanlig ordning företager ärendet till handläggning, utan äfven att, då icke någon anmärkning blifvit gjord särskildt mot 1 §, densamma måtte bifallas.

Herr Uhr: Jag ville endast anhålla att de talare, som komma efter mig, ville vara snälla och afstå från allt ordande om jordbruket och fördelen för detsamma af en ny dikningslag. Vi äro landtbrukare snart sagdt allesamma här i Kammaren och känna förut den saken.

Man har yrkat återremiss. Ja, då kommer Utskottet in med samma utlåtande, vi nu hafva framför oss, och inbjuder oss att fatta beslut. Första Kammarens mening med återremissen är antagligen att afvakta hvad Andra Kammaren gör. Detta är ett ytterligare skäl för oss att fatta ett definitivt beslut.

Frågan är icke ny. Hvar och en har haft tillfälle under loppet af flera riksdagar att bilda sig ett omdöme i saken, och ingenting synes mig hindra att frågan nu ändtligen får sin lösning.

Jag yrkar bifall icke blott till den nu föreslagna paragrafen, utan till hela lagförslaget.

Herr Lasse Jönsson: En återremiss af frågan är i min tanke detsamma som att på en omväg afslå förslaget, och om utgången skulle blifva sådan, beklagar jag det på det lifligaste. Allmänheten, som i många år lefvat i hoppet, skulle derigenom besvikas i sin förhoppning om en lagförändring, som skulle bringa jordbruket stora fördelar. Jordegare hafva gjort årliga känbara förluster på tusentals riksdaler genom bristande utdikning, och nu vill man skjuta till sidan en åtgärd i lagstiftningsväg, som är egnad att underlätta afdikningsföretaget. Min mening är likväl icke att upptaga tiden med några betraktelser utan endast att anhålla, det Kammaren om möjligt måtte bifalla föreliggande betänkande från Lag-Utskottet.

Herr Sjöberg: Jag föreställer mig, att, om vi genast börjat behandla sjelfva hufvudsaken, vi redan skulle hafva hunnit ganska långt i pröfningen af det föreliggande lagförslaget, ja, det är till och med antagligt, att detsamma nu vore i dess flesta delar slutligen godkänt. Då jag tagit mig friheten begära ordet, har det ock skett för att uppmana Herrarne att icke längre sysselsätta sig med sakens preleminärer, utan ju för desto hellre skrida till handling. Jag betvivlar ingalunda, att i ty fall vi skola få se, huru lätt afgörandet följer föredragningen i spåren. Vi ega ju i sådant afseende en temligen färsk erfarenhet från gårdagens afton. Ett ganska maktpåliggande ärende rörande Riksbankens förvaltning förelåg då till behandling och dess afslutande gick jemförelsevis lätt, likasom detta jemväl var fallet, då den synnerligen viktiga frågan om ändringar i lagstiftningen för enskilda banker för ett par dagar tillbaka stod på den så kallade dagordningen. Vid dylikt förhållande synes det mig vara allt skäl att äfven vid detta tillfälle öfvergå från ord till sak; och då jag icke har något att anmärka emot den föredragna första paragrafen, anhåller jag, att Kammaren må godkänna densamma.

Med Herr Sjöberg instämde Herrar *Hörnfeldt* och *Johan Erik Johansson*.

Herr Lyttkens: Det är verkligen ingen lätt uppgift att efterkomma den siste talarens uppmaning och öfvergå till diskussion i sak beträffande den invecklade fråga, som här föreligger. Jag skall dock försöka att göra de anmärkningar, till hvilka den nu föredragna 1 § af förslaget till ny dikningslag synas mig gifva skäligen anledning. Der är föreskrifvet, att dike, som hittills tjenat till afledning af vatten från annans mark, skall underhållas "af den, som eger marken, der diket framgår, så vida ej annan är dertill förpligtad eller af ålder hållit diket". Genom detta stadgande har alltså icke blifvit på något sätt afhjelpat det oesterrättlighetstillstånd, som nu är och länge varit rådande med hänsyn till redan befintliga diken, ity att härigenom icke blifvit utredt, hvem *underhållet* rätteligen bör tillkomma. Om i en by finnes ett stort floddike, uti hvilket utmynna flera mindre tvärdiken, som blifva ditledda för att befria åtskilliga bydelegares mark från bottensyra, men de bymän, genom hvilkas egor floddiket går, af detsamma icke hafva något egentligt

gagn, skall således, till följd af den bristfälliga redaktionen af denna paragraf, desse senare allt framgent vara förbundne att vidmakthålla detta dike, hvars tillvaro och underhåll i godt skick lända icke dem, utan andra, af bottensur mark besvärade, delegare i bysamfälligheten till nytta. Detta är ju en fullkomligt oriktig grundsats, då underhållet väl bör bero af måttet af det gagn, som af diket hemtas och sådant desto hellre, som kostnaden för ett sådant dikes vidmakthållande gemenligen är högst betydlig. Det kan då icke heller annat än kännas harmligt och erkännas vara orättvist, att den ene skall bära hela tungan af underhållet, medan andre göra ingenting, men draga gagnet af den förres besvär och omkostnader. I södra Sverige äro visserligen numera de flesta företag af denna beskaffenhet slutligen genomförda med många processer och mycket bråk, men dermed äro dock icke undanröjda alla dessa orättvisor, hvilka jag nu i korthet antydt och hvartill nu gällande lag gifver anledning. Det första syftemål, som en ny dikningslag borde söka att vinna, vore väl följaktligen att sätta en gräns för fortsatta befintligheten af dylik mannämän, hvilken i hela landet är allmänt känd och öfverklagad. Jag har redan visat, att i fråga varande 1 § är i detta hänseende lika ohjelpelig som den gamla lagen. Jag anser mig dermed ock hafva tillräckligt motiverat min åsigt om nödvändigheten att återförvisa samma 1 § till Lag-Utskottet, på det att Utskottet må blifva i tillfälle att närmare begrunda och tillse, huruvida det icke må ligga inom möjlighetens område att få ett lagförslag, som skipar rättvisa jemväl med hänsyn till underhållet af gamla diken. Jag anhåller derföre om återremiss af 1 §.

Herrar *Englander* och *Magni* förenade sig uti Herr Lyttkens anförande.

Herr C. A. Larsson: Jag är den föregående talaren tack skyldig, derföre att han ändtligen fört in diskussionen å anmärkningarnes område, ty der har man fast mark och kan få klart för sig, om några verkliga stötstenar finnas i lagförslaget och särskildt i dess första paragraf, hvilken nu utgör föremål för öfverläggning.

Hvad sålunda beträffar den värde talarens anmärkning derom, att det vore en orättvisa, att den, som en gång blifvit känd skyldig att underhålla en flodgraf, skulle, till följd af det sätt, hvarpå i fråga varande 1 § blifvit redigerad, fortfarande komma att hafva sig ålagd denna skyldighet, äfven sedan den nya lagen trädit i tillämpning, vill jag erinra, att föreliggande stadgande icke tillkommit för att åstadkomma några nya orättvisor eller gifva helgd åt gamla sådana, utan i all enkelhet endast för att bibehålla orubbade de rättigheter, som i förevarande afseende varit förut förvärfvade vare sig vid laga skifte, der ett antal intressenter upprättat en flodgraf, hvars underhåll ålagts delegarne eller medelst rättgång, hvarigenom visse delegare tillförbundits att afdika vattnet för ofvanför boende grannar. Man har med ett ord vid lagförslaget utarbetande velat undvika möjligheten af alla retroaktiva verkningar mot sådana bestående förhållanden, som jag nu antydt, på det att befintligheten af en dylik stötsten icke skulle utgöra anledning till behörig anmärkning mot den nya lagen.

I öfrigt fäster jag uppmärksamheten uppå, att paragrafen jemväl innehåller ett senare moment, som medgifver en hvar rätt att till sådan afloppsgraf, som det förra momentet åsyftar, leda nya diken, der det kan ske utan skada för den, som skall underhålla afloppsdiket. Men — heter det vidare — "tarfvas omläggning, utvidgning eller fördjupning af diket", då skall saken behandlas på samma sätt, som om fråga vore om ett nytt dike. Följaktligen torde det befinnas, att de gamla orättvisor, öfver hvilka Herr Lyttkens klagar, icke tolereras af den nya lagen i annat afseende, än om förhållandet är till alla delar likställigt med det, som förefanns, när dikningsskyldigheten först bestämdes. Jag tror således, att de anmärkningar, Herr Lyttkens framställt, icke kunna tillmätas sådan inneboende kraft, att de böra afskrämma denna Kammars ledamöter från godkännande af en paragraf, hvilken verkligen konserverar så beskaffade äldre förhållanden, hvilka alltid ansetts böra hållas i helgd och icke rubbas genom något medgifvande af retroaktiv verkan åt en sedermera tillkommen, förändrad lagstiftning. Jag anhåller alltså fortfarande om bifall till 1 §, sådan den här lyder.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter upptagande af derunder gjorda yrkanden, gaf Herr vice Talmannen, enligt dem, propositioner så väl på bifall som på återremiss samt förklarade svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd; och skedde alltså nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 1 § i det författningsförslag, som blifvit framställt i 1:sta punkten af Lag-Utskottets utlåtande N:o 31,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är den i fråga varande paragrafen till Utskottet återförisad.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, visade 110 ja mot 24 nej; i följd hvaraf Kammarerna godkände den i fråga varande paragrafen, sådan den af Utskottet föreslagits.

§§ 2 och 3.

Blefvo jemväl godkända.

§ 4.

Beträffande 1 mom. i denna § anförde:

Friherre Cederström: Det nu föredragna momentet af 4 § inne-

håller, så vidt jag kan finna, endast bestämmelser beträffande diknings-skyldigheten, men intet stadgande i hvad angår skyldigheten att diket underhålla. I 1 § af detta lagförslag, hvilken Kammaren nyss godkänt, är föreskrifvet, att "underhållet åligger den, som eger marken, der diket framgår" och vidare: "tarfvas omläggning, utvidgning eller fördjupning af diket, gånge derom som i 4 § sägs". Om här af får dragas den slutsats, att den, som är skyldig att låta verkställa ett så beskaffadt dikningsarbete, icke åligger underhåll af diket för framtiden, skulle tvifvelsutän en stor orättvisa komma att ske, enär i ty fall underhållet skulle drabba en annan person än den, som rätteligen borde vara dertill förpligtad lika väl som till dikets omläggning och förändring, eftersom intet annat bestämdt stadgande finnes om underhållet af redan befintligt dike, än det i 1 § förekommande och af mig nyss anförda, enligt hvilket "underhållet åligger den, som eger marken, der diket framgår". Till förekommande af en dylik tolkning torde fördenskull böra i den nu förevarande lagparagrafen vara tydligt uttryckt, att underhållsskyldigheten tillkommer den, som gjorde diket, och jag anhåller derföre, att 1 mom. må för sådant ändamål återförvisas.

Herr C. A. Larsson: Den siste talarens anmärkning skulle visserligen icke sakna allt berättigande, derest icke tillämpningen af nu föredragna 4 § medförde ett korrektiv emot åsidosättandet af en så beskaffad dikningsskyldighet, som der omförmäles och han framhållit. Det är en gifven sak, att den, som är skyldig att upprätta ett dike, också eger i samma proportion förpligtelse att detsamma underhålla, helst vid den syn, som enligt 15 § skall ega rum, dessa förhållanden böra regleras och hithörande åligganden jemkas och ordnas i enlighet med rättvisans fordringar, så vidt möjligt är. Och då, på sätt jag nyss antydde, i fråga varande 4 § handlar om det fall, att försumlighet härutinnan gör sig gällande, tror jag, att den siste talarens anmärkning bör kunna förfalla.

Herr Lyttkens: Det är antagligen icke mycket lönt att göra anmärkingar emot detta lagförslag, eftersom det visar sig, att Lag-Utskottets egna ledamöter hafva så föga reda på hvad sagda förslag verkligen innehåller, att en af dem, som näst efter den siste talaren ånyo hade ordet, kunde citera 4 § såsom innefattande stadgande om *underhållsskyldigheten*, ehuru der dock står med tydliga ord att läsa, att paragrafen handlar om "*dikningsskyldighet*". Men *derom* handlar *icke* den nu pågående debatten. Frågan är: hvem skall underhålla redan befintligt dike? Jordegaren eller den, som i diket har del? Hvar får man den frågan tydligt och bestämdt besvarad här i den föreslagna nya dikningslagen? *Derom* har Friherre Cederström talat, men på *den* saken har han ännu icke fått något svar, hvilket vederbörande till efterrättelse länder. Detta moment synes mig för öfrigt vara affattadt i allt för obestämda uttryck. Det heter här, att, om vattnet ej kan föras af utan dike och tvist uppkommer, skall *dikningsskyldigheten* fördelas "efter ty en hvar af dikningen nytta hemtar". Det borde väl dock finnas tydliggen angifvet, att delaktigheten gäller *så väl anläggningskostnaden, som framtida underhållet* af diket; men derom förmäler momentet ingenting, åt-

minstone icke om de använda ordens betydelse får bedömas efter språkbruket i södra Sverige. Jag anser fördenskull, att momentet bör återförvisas, på det att detsamma må i afgifna hänseendet affattas i så tydliga och klara ordalag, att det icke kan komma att tolkas olika på olika orter.

Herr Uhr: Jag tycker, för min del, att i fråga varande moment af 4 §, sådant det här förekommer redigeradt, är rätt bra och ganska väl acceptabelt. Ty med *dikning* menar man ju gemenligen *all* gräfning, som dike erfordrar och således det arbete, som måste verkställas ej blott för dikes tillkomst och nyanläggning, utan äfven för dess bestånd. En sådan dikningsskyldighet i vidsuräckt bemärkelse bestämmes i momentet, mot hvars fullständighet i antydda fallet någon anmärkning således ej lär kunna med fog göras. Jag yrkar alltså, att nu föredragna 1 mom. af 4 § må godkännas.

Herr C. A. Larsson: Då Herr Lyttkens icke blef tillfredsställd af den paragraf, till hvilken jag nyss tillät mig lemna honom hänvisning, ber jag att få rikta hans uppmärksamhet å 16 § 7:o, som lyder sålunda: "synemännen böra afgifva utlåtande, hvaruti bestämmes: 7:o Huru synekostnaden, hvilken alltid bör af sökanden förskjutas, skall emellan dem, som af dikningen hafva båtnad, fördelas eller eljest utgöras, med mera sådant, som till fullständig utredning hörer och till förebyggande af framtida tvister lända kan". Det ligger alltså i synemännens skön att i undersökningsprotokollet och det utlåtande, som af dem skall afgifvas, i händelse förening ej kan åstadkommas, föreskrifva, hvad de finna vara af nöden till förekommande af framtida tvister, och dertill lærer, skulle jag förmoda, jemväl höra att afgöra, hvem underhållet af diket bör åligga. Att åter genom ett positivt stadgande i 4 § bestämma rörande underhållsskyldigheten för framtiden, vore obilligt, derföre att fall gifvas, då personer, hvilka i förstone icke hafva någon egentlig båtnad af diket, under tidernas längd, till följd af förändradt bruk af jorden, härutinnan komma i ett annat förhållande och fördenskull äfven böra då mera kännas skyldige att deltaga i diknings- och underhållskostnad lika väl som öfrige jordegare. Jag anhåller derföre om bifall till detta 1 mom. af 4 § enligt Utskottets lagförslag.

Herr Lyttkens: Jag har verkligen försökt att läsa 16 § 7:de punkten efter den föregående talarens anvisning, men utan att hafva lyckats att deruti finna den förklaring beträffande underhållsskyldigheten, som, enligt hans uppgift, skulle vara att der inhemta. Punkten börjar sålunda: "Huru synekostnaden" etc. Är synekostnad och underhållskostnad detsamma? Det betviflar jag. Jag kan följaktligen icke heller godkänna den värde utskottsledamotens på nämnda punkt grundade bevisning i det afscende, hvarom nu debatteras.

Grefve de la Gardie: Då sista punkten i mom. 1 af den nu föredragna paragrafen innehåller följande bestämmelse: "Har han ej särdeles nytta af diket, när det anlägges, men finnes det sedan, att han deraf,

genom förändradt bruk af jorden, mera gagn vinna kan, varde då dikningsskyldigheten för framtiden i samma mån jemkad, — kan jag icke finna annat, än att ordet: *dikningsskyldighet* här icke kan tolkas annorlunda än som underhållsskyldighet, helst fråga nu ej är om upprättande af *nytt* dike, utan om vidmakthållandet af ett redan befintligt sådant. Jag tror således, att första momentet af denna 4 § väl kan godkännas, såsom det här lyder, utan förändring.

Efter denna öfverläggning, som nu förklarades slutad, och sedan propositioner gifvits, i enlighet med de meningar som förekommit, blef ifrågavarande moment af Kammaren godkänt.

2 mom. i den under föredragning varande 4 § blef derefter äfvenledes godkänt.

§§ 5—18.

Godkändes.

Angående § 19 yttrade:

Herr Bergström: Lag-Utskottets ordförande, Grefve Sparre, har vid denna paragraf afgifvit en reservation, som afser en annan redaktion af paragrafen. Efter mitt förmenande är den redaktion, reservanten åstadkommit, bättre än den Utskottet framlagt, och jag tillåter mig därför, jemte en hemställan, om icke Herr vice Talmannen ville låta uppläsa denna redaktion, yrka proposition på bifall till densamma.

Den skriftliga uppfattningen af detta mitt yttrande kommer icke att af mig justeras.

Herr C. A. Larsson: Det var just denna reservation jag i mitt första anförande åberopade, såsom tillintetgörande den med föreningen inför förrättningsmännen afsedda verkan. Jag vill fästa Herr Bergströms uppmärksamhet på, att den motsvarande paragrafen i Lag-Utskottets förslag är mycket fördelaktigare och bättre för jordbruket, än den redaktion Grefve Sparre föreslagit, ty enligt Grefve Sparres förslag skulle, sedan synerätten uttrönt förhållandet, en liten sagesgare, som kanske icke har mera än en obetydlig bråkdel af hela företaget, kunna säga nej till synemännens och gode människens utlåtande, och då förfaller hela utlåtandet och saken måste gå till domstol. Att bifalla Grefve Sparres reservation vore därför, i min tanke, detsamma som att upphäfva alla de paragrafer i Utskottets förslag, som vi förut bifallit. När beslutet angående denna paragraf fattades i Lag-Utskottet, förklarade för öfrigt Grefve Sparre sig nöjd med detsamma — jag var då närvarande i Utskottet och kan intyga, att så var förhållandet — ehuru han sedermera låtit sekreteraren skriva en reservation, i hvilken föreslagits samma procedur, som är stadgad i 1824 års författning angående utrifning af vattenverk; men der föreskrives dock, att tvisten skall afgöras genom kompromiss, och ingen delegare får rifva vattenverket utan att hafva erlagt det

skadestånd, som blifvit af kompromissen bestämdt. Gör han det ej, be-
talar han icke skadeersättningen, så är det icke mera än rätt och bil-
ligt, att han blifver stämd; men att en jordegare, som kanske har dub-
belt så stor nytta af föreningen som någon annan af delegarne, af kits-
lighet eller tjurhållighet skall kunna motverka densamma, derpå tror jag
icke att denna Kammare vill ingå, utan yrkar för min del bifall till para-
grafen, sådan den lyder enligt Utskottets förslag.

Herr Philipsson: Ehuru jag icke tror, att man genom en för-
ändring af den utaf Utskottet föreslagna lydelsen af denna § skul-
le helt och hållet motverka det dermed äsyftade goda, så vill jag dock
icke bestrida, att detta skulle i ganska väsendtlig mån blifva fallet. Syf-
temålet med stadgandet i den förevarande §:n är ju att förekomma
rättegångar alla instanser igenom rörande dikningsfrågor, hvilka tvister
ofta kunna vara af ganska oväsentlig och obetydlig beskaffenhet, men än-
dock förhindra att förrättningen vinner laga kraft. Men just detta syfte-
mål skulle motverkas genom att, såsom grefve Sparre föreslagit, tillerkän-
na hvilken af sakegarne som helst veto mot synemännens och gode män-
nens utlåtande, utan att på samma gång ålägga honom att sjelf under-
ställa saken domstols pröfning. Jag kan, i likhet med Herr Carl Anders
Larsson, intyga, att inom Lag-Utskottet mycken öfverläggning angående
denna fråga egt rum. Ordförandens mening var, att proceduren borde blif-
va sådan, som den i § 8 af Kongl. Förordningen angående utrifning af
vattenverk föreskrifna. Men den väsendtliga skilnad inträffar dock mellan
förhållandet i det senare fallet och i det förra, att det enligt 1824 års
Förordning endast är fråga om ett preliminärutlåtande af gode männen
och landtmätaren — ty om tvist uppstår inför domstol, skall ju syn af
domaren på stället förrättas — i nu förevarande förslag åter om ett huf-
vudsakligt beslut. Jag för min del anser derföre det nu i fråga varande
förhållandet mycket mera jemförligt med stadgandet i § 47 af 1866 års
skiftesstadga om tvist rörande rågång. Utskottet har också lagt detta
stadgande till grund för sitt förslag i nu föredragna §. Nämnde § i skif-
tesstadgan lyder: "Är rågång fastställd eller eljest behörigen bestämd, men
någon tvetydighet uppstår om rågångens rätta sträckning, gånge landt-
mätaren den upp efter de märken, som stadfäste äro eller å ömse sidor
godkännas. Finnes ej förut karta öfver rågången, varde den ock å karta lagd.
Sedan gifver landtmätaren utan uppskof protokoll öfver sin förrättning,
så ock ett exemplar af kartan till delegarne ut; låte ock dagen till ut-
gifvandet minst fjorton dagar förut å predikstolen kungöra. Stämmer ej
någon af delegarne inom två månader från sagde dag klander å landt-
mätarens förrättning till rätten in, ege talan derå ej rum". Då lag-
stiftningen här etablerat den principen att landtmätarens fastställelse i
fråga om tvist om rågång skall vinna laga kraft, så vida den icke af nå-
gon delegare inom bestämd tid öfverklagas inför domstolen, så tror jag
att samma princip med allt skäl kan och bör tillämpas äfven i fråga om
tvister angående dikning.

Jag yrkar på nu anförda skäl bifall till §:n, sådan den lyder enligt
Lag-Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Jag måste anmärka, att det icke finnes den allra ringaste likhet mellan det af den siste talaren omförmälda stadgandet i skiftesstadgan och det nu i fråga varande. Orsaken, hvarför jag icke kunnat gå in på Lag-Utskottets förslag i denna §, är att genom detsamma parternas roller blifva alldeles ombytta, så att den egentligen svarande blifver käranden och käranden svarande. Om jag t. ex. af min granne begär dikning, men han icke vill gå in derpå, så anlitar jag dessa förrättningsmän och begär att de skola uppsätta ett projekt. Nöjas vi icke bådadera med projektet, så är det jag, den sökande, som skall instämma saken inför domstol, det är jag som der skall uppträda såsom kärande; men genom Utskottets förslag omkastas rollerna, så att det blir den ursprungligen svarande som tvingas att kära, för att vinna ändring i synemännens och gode männens beslut. Det är denna omständighet som gör att jag icke kunnat biträda Lag-Utskottets förslag. Hvar och en som varit inför domstol vet nemligen att det är en betydlig skilnad emellan kärandens och svarandens roller: bevisningsskyldigheten åligger käranden och svaranden är från käromålet fri, om kärande ej kan bevisa sitt påstående. Här återigen skulle rollerna förändras så helt och hållet att, derigenom att käranden begär synemännens utlåtande, käranden blir svarande och svaranden blir kärande; ty, är icke motparten nöjd, så måste han stämna för att få synemännens beslut häfdt.

Den siste talaren yttrade, att det stadgande Utskottet föreslagit vare detsamma som stadgandet i 47 § skiftesstadgan angående rågångstvister. Men vid dessa tvister finnes ingen som är den ursprungligen kärande, ingen som har en sådan ställning; rågångstvisten uppstår vid skiftet. Då rågången i och för skiftet uppgås, så finnes ingen bestämd sådan; det är först skiftesfrågan som frankallar rågångstvisten och pröfningen af rågången. Landmätaren åligger det då att visa hvad honom för tillfället synes vara rätt; den som dermed icke åtnöjes blifver kärande. Men enligt Lag-Utskottets förslag äro rollerna som sagdt, helt och hållet förändrade. Mitt förslag deremot hvilat på alldeles samma princip, som stadgandet i 8 § af Kongl. Förordningen 20 Januari 1824 angående utrifning af vattenverk. Enligt detta stadgande skola parterna först vända sig till landmätaren och gode männen, hvilka skola undersöka vattenverket och försöka att lägga parterna emellan. Nöjas icke begge parterna med deras åtgärd, så stadgar förordningen, i fullkomlig likhet med hvad jag i min reservation föreslagit, att *sökanden* skall instämma saken. Parternas roller blifva således ej omkastade. Jag vet väl, att motionären anser att lagen genom den af mig föreslagna förändringen skulle förlora en stor del af sin betydelse; men jag kan omöjligen föreställa mig, att detta skulle blifva förhållandet. Ty lika litet som 1824 års författning förlorat sin betydelse derigenom, att den som ursprungligen är sökande blir käranden inför domstolen, lika litet tror jag att den nu i fråga varande lagen skulle göra det; den moraliska vikt, som ligger uti en på stället af kompetenta personer företagen undersökning, skall onekligen i alla fall väga så tungt i vågskålen, att den blir för käranden ett ytterst viktigt moment i bevisningen.

Jag har med det sagda, utan att på något sätt vilja vara envis i frågan, blott velat förklara, hvarför, enligt min uppfattning, mitt förslag

står i närmare öfverensstämmelse med svensk rättegångsordning, och öfverlemnar åt Kammaren att välja mellan detsamma och Utskottets.

Herr Jöns Pehrsson: Det är temligen säkert, att en sådan lag som denna kan vara både nödvändig och nyttig, men visst är att om detta förslag blifver lag, icke skola domstolarne komma att sakna arbete, ty tvister skola då uppstå i oändlighet. Jag skulle för min del gerna hafva varit med om en ny dikeslag, men jag hade önskat att lagen ej hade blifvit sådan som det här förslaget, som onekligen lägger alla fördelarne på den ena sidan, sökandens, och alla olägenheterna på den andra, motpartens. Sökanden skall nemligen, enligt förslaget, sjelf utse synemannen; denne tillkallar gode männen efter eget val. Motparten får således nästan ingenting att säga vid förrättningen. Blifver detta förslag lag, så är jag derföre övertygad om, att en liten lottegare ofta skall blifva tvungen att stämma de större lottegarne till rätten, derföre att han icke kunnat göra sin talan vid syneförrättningen så gällande, som han måhända torde hafva haft tillfälle till, om parterna å ömse sidor hade fått utöfva skäligt inflytande på tillsättningen af synemännen och gode männen, t. ex. fått utse hvardera en god man. Detta är hufvudskälet, hvarför jag icke anser Utskottets förslag böra bifallas. Utskottet har proklamerat en ny sats i rättegångsväg, för hvilken vi böra taga oss väl till vara. I alla andra fall skall efter svensk lag käranden bevisa sitt påstående; men vid tvisten om dikning kan, som jag nyss sagt, en ganska liten sakegare tvingas att blifva kärande, ehuru han ej varit den som påkallat synemannens och gode människors biträde emot en eller flere större sakegare, inför domstolen, för att om möjligt är, emot dem såsom svarande der kunna få rätt. Om en mindre jordegare vill hafva afdikning öfver ett par af sina grannars egor, men icke fått bevaka sin rätt vid synen, så skulle han, enligt Utskottets förslag, vara tvungen att instämma saken inför domstol. Jag tror derföre, att det är mycket klokt att icke frångå den nyss nämnda allmänna regeln i vår rättegångslära, att låta sökanden styrka sin talan, och måste således, eget nog, instämma i Grefve Sparres reservation. Genom bifall till denna kau, i min tanke, icke någon fara uppstå, ty om Första Kammaren vill göra någonting i saken, så kan saklöst antagas samma reservation. Jag anser icke att man bör lagstifta så, att man vänder upp och ned på den hittills gällande bevisningsskyldigheten, utan yrkar af detta skäl afslag å Utskottets förslag i nu förevarande paragraf och bifall till Grefve Sparres reservation.

Herr Philipsson: Denna fråga har länge och väl diskuterats inom Utskottet. Jag upprepar hvad jag der sade och hvarom jag nyss erinrade, att det är precis samma fråga, som omnämnes i § 47 af skiftesstadgan; och jag var ej heller i Utskottet ensam om min mening; så vidt jag kan minnas, biträddes densamma tvärtom af alla Utskottets ledamöter, hvilka i öfrigt tillstyrkt förslaget, utom af Herr Grefve Sparre.

För att ytterligare bevisa mitt påstående, vill jag återöpa § 11 af sistnämnda författning, hvilken § lyder sålunda: "Åstundar någon tjänstebiträde af landtmätare för annat ändamål än laga skifte, såsom för rå-

gångs uppgående egoutbyte mellan angränsande byar och hemman, egors afmätning och indelning, afvägningar, hägnaders och vägars uppmätning och fördelning, upprättade kartors och uträkningars granskning eller annat dylikt; vare berättigad att sådant biträde erhålla.“ Häraf framgår ju, att rågångsfrågor kunna anhängiggöras utan sammanhang med laga skifte. Sökanden, som begär tjenstebiträde af landtmätaren för rågångens bestämmande, kan det oaktadt, då tvisten anhängiggöres inför rätta, blifva svarande, och motparten, som ursprungligen varit svarande, blifva käreande, på grund af stadgandet i § 47 af skiftesstadgan. Alldeles på samma sätt förhåller det sig enligt Utskottets förslag med den som bebegärt synförrättning för dikningsskyldighetens bestämmande. Beträffande Herr Jöns Pehrssons anmärkning, att synemannen och gode männen skulle kunna alldeles godtyckligt utses af sökanden, så vill jag erinra, att talaren härutinnan misstagit sig fullkomligt, ty enligt § 12 af förslaget står det icke i sökandens skön att taga hvem som helst till syneman, således icke heller hvilka som helst till gode män. Så vida icke öfrige sakegare åtnöjas med valet, skall nemligen Konungens Befallningshafvande förordna synemannen. Synemannen får derigenom ett slags officiel karakter, han blir icke längre en enskild person, tillkallad af ena parten, utan ett slags tjensteman.

Jag tillåter mig slutligen erinra om ett stadgande i sjölagen rörande huru förfaras skall vid sjöförsäkrings- och haverimål. Först skall dispaschören anlitas; åtnöjes man ej med hans utlåtande, då skall ändring deri sökas hos vederbörlig domstol, hvarefter pröfning verkställes genom tillsättande af en kompromiss. Försäkringstagaren är vanligtvis den, som till dispaschören inlemnar handlingarne, men om försäkringsgifvaren icke blir belåten, så är det han, ej försäkringstagaren, som måste klaga. Försäkringsgifvaren, som från början var svarande, blir således käreande inför domstolen.

Då jag nu visat att den här af Utskottet uppställda grundsatsen icke är för vår lagstiftning främmande, utan tvärtom i tvänne särskilda lagar blifvit antagen, kan jag för min del icke i den af Herr Grefve Sparre anmärkta omständigheten finna något skäl att afslå förslaget. Ej heller kan jag inse hvarför härutinnan skulle ligga något hinder för förslagets antagande af Första Kammaren. Utskottets ordförande har visserligen reserverat sig emot paragrafen, men vice ordföranden i Utskottet, hvilken är ledamot af Första Kammaren, har instämt med Utskottet, likasom de flesta andra Utskottets ledamöter från sistnämnde Kammare. Jag kan således för min del icke finna något skäl till någon presumtion i detta hänseende.

Då jag, efter mitt förmenande, anfört fullkomligt giltiga skäl för Utskottets förslag, yrkar jag fortfarande bifall till detsamma.

Med Herr Philipsson instämde Herr *Lyth*.

Herr Jonas Andersson: Den siste talaren har gifvit så goda skäl för Utskottets förslag, att flera bevis för lämpligheten af detsamma ej torde behöfva anföras. Det har anmärkts, att Utskottet skulle hafva omkastat parternas roller, gjort dem till käreande, som borde vara svarande, och tvärtom.

För min del anser jag dock alldeles naturligt, att, så vida tvist om afdikning blir hänskjuten till synerätt och denna gifver ett utslag, hvarmed någon af parterna är missnöjd, så är det öfver synerättens beslut han skall klaga. Han måste således inför domstolen uppträda som käreande part, oakadt det ej varit han som tillkallat synemannen. Huru man vid sådant förhållande kan påstå, att Utskottet, såsom en talares ord, om jag ej missminner mig, föllo, skulle hafva vändt upp och ned på käreande- och svarande-parternas roller, kan jag verkligen icke förstå. Den som icke är nöjd med synerättens utslag, blifver käreande inför häradsrätten, icke den som ursprungligen gifvit anledning till tvisten; men detta ligger i sakens natur, det ombytet af roller tvistande parter emellan förekommer ju stundligen och dagligen i de vanliga högre rättegångsinstanserna.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag tror, att Herr Jöns Pehrsson icke gjort sig fullkomligt reda för saken, ty annars skulle han nog ej yrkat bifall till Grefve Sparres reservation. Denna skulle nemligen hafva till följd att göra det möjligt för en enda af sakegarne i föreningen att i strid mot alla de andre sakegarnes önskan tvinga dem att inför domstol göra sin talan gällande, möjligen alla instanserna igenom, och, sedan processen blifvit en gång slutad, tvinga dem att föraustalta om en ny undersökning och så undan för undan. Hvilka kostnader och hvilken tidsutdrägt skulle icke härigenom uppstå för de sökande! Herr Jöns Pehrsson säger visserligen, att det skulle kunna inträffa, att en mindre jordegare enligt Utskottets förslag skulle kunna komma att lida orätt, men det kan ju också hända, att sökanden sjelf är en mindre jordegare — i många fall torde detta också vara förhållandet — och i så fall skulle ju denna mindre jordegare, som enligt Grefve Sparres förslag skulle instämma tvisten till domstolen, få vidkännas de der kostnaderna, hvilka Herr Jöns Pehrsson nödvändigt vill ålägga sökanden. Herr Jöns Pehrsson sade slutligen att Grefve Sparres förslag hade de bästa utsigter att blifva antaget i Första Kammaren; men, såsom Herr Philipsson redan erinrat, så väl Utskottets vice ordförande som dess flesta ledamöter från Första Kammaren delade Utskottets mening, och den omständigheten torde väl snarare bevisa att Herr Jöns Pehrsson har orätt i sitt antagande, än att han har rätt. Vi hafva dessutom, såsom Herr Philipsson visat, redan i tvänne andra lagar, sjölagen och skiftesstadgan, alldeles samma stadgande i fråga om rättegången, som det af Utskottet här föreslagna, och några olägenheter deraf hafva, så vidt Utskottet varit bekant, ej försports. Jag tror derföre att det här föreslagna stadgandet i afseende på dikeslagen ganska väl kan antagas, och yrkar således för min del bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Den omständigheten att ingen af Första Kammarens ledamöter reserverat sig mot Utskottets förslag, ehuru två af dem ansett den föreslagna lagen för närvarande obehöflig, enär ett förslag till lag rörande vattenrätten snart är att från Kongl. Maj:t förvänta, är för mig ett så mycket större skäl till att icke bifalla förslaget, enär jag tror att de svagares rätt icke alltid af Första Kammaren så tillgodoses, som den borde. En talare sade, att den part som är miss-

nöjd med synerättens beslut, borde vara skyldig att stämma till domstol; men hurudan är väl denna synerätt? Jo sådan, att jag för att få den till stånd endast behöfver viddtala någon god vän att blifva syneman och denne viddtalar ett par af sina goda vänner och grannar att blifva gode män. Hvilken garanti lemna väl en på sådant sätt tillkommen synerätt för den opartiskhet, man eger att hos en domstol fordra, och hvilket värde eger väl dess utlåtande? Att till följd af en så ensidig domstols beslut nödgas för att få rätt, och detta utan att vara sökande, instämna saken till häradsrätten och vidare genom alla instanser, skulle visserligen kunna gå för sig för större och förmögnare jordegare, men ej för de mindre; det skulle vara en stor orättvisa mot dem att i lagstiftningen införa en dylik princip.

Jag ber Herr Sven Nilsson i Efveröd om ursäkt för min opposition mot Utskottet, men jag har funnit mig tvungen att göra dessa invändningar och fortfar i mitt yrkande om afslag å Utskottets förslag och bifall till Grefve Sparres reservation.

Herr Carl Ifvarsson: Jag tror, att man här bör taga frågan i öfvervägande utan afseende å reservanterne från denna Kammare eller från den Första, ty förslaget kan vara lika välgörande i och för sig, ehuru reservationer mot detsamma finnas, om det nemligen i och för sig är godt. Herr Jöns Pehrssons anmärkning torde, i min tanke, ej heller förtjena något synnerligt afseende; ty samma anmärkning som han framställt mot Utskottets förslag kan göras äfven mot Grefve Sparres — det beror nemligen på hvem som skulle blifva skyldig att instämna den andre. För egen del anser jag Utskottets förslag hafva företräde framför reservanternes derutinnan, att rättegångarnes antal enligt det förra förslaget kommer att blifva mindre än enligt det senare. Det är nemligen antagligt, att i förra fallet, då synerätten slutat sitt arbete och hertalet af saken förklarar sig nöjda, men en eller annan förklarar sig missnöjd, desse skola besinna sig, innan de besluta sig för att uppträda inför rätta som kârande och åtaga sig risken af rättegångskostnader, och slutligen hellre låta förrättningen vinna laga kraft; i det senare fallet deremot få de missnöjde fördelen af att inför domstolen vara den svarande parten och detta hämmar icke processlystnaden, tvärtom det uppmuntrar dertill, och följderna blir att syneförrättningen ofta torde komma att blifva endast en förberedande åtgärd, ej, såsom i förra fallet, en definitiv. Missnöje med synerättens beslut skulle i senare fallet motverka förlikning i godo, och man skulle hellre låte instämna sig inför domstolen, just därför, att man då blefve befriad från bevisningsskyldigheten. Det är endast från denna synpunkt betraktadt, som jag anser Utskottets förslag bättre än Grefve Sparres och som jag för min del tillstyrker bifall till detsamma.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de meningar, som derunder blifvit framställda, gaf Herr vicé Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets förslag, som äfven på yrkandet, att den lydelse för i fråga varande paragraf, som föreslagits i Grefve Sparres vid utlåtandet fogade reservation, måtte varda godkänd. Den förra af

dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja; och hade Kammar-
ren således godkänt paragrafen, sådan den blifvit af Utskottet uppställd.

Vid derefter skedd föredragning af den å utlåtandets nionde sida
förekommade inledning till nu genomgångna författningsförslag, blef be-
rörda inledning jemväl godkänd; och var alltså den i förevarande punkt
föreslagna författning i sin helhet af Kammar- antagen.

2:dra punkten.

Bifölls.

§ 8.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 32, i anledning af väckt motion,
åsyftande närmare bestämmelser rörande återvinningsrätt till lös-
egendom, som blifvit genom olofligt tillgrepp rätt egaren afhänd.

Ordet begärdes af

Herr Ola Andersson, som yttrade: Om behöfligheten af ett förtyd-
ligande i det stadgande, hvarom här är fråga, lära väl meningarne icke
vara så synnerligen mycket delade, ehuru det möjligtvis finnes en och
annan, som helst vill behålla det närvarande. Skiljaktigheten i åsigter
yppar sig mest i fråga om sättet att lösa frågan. För behofvet af en
ändring och således äfven för befogenheten af min motion talar den
kända omständigheten, att det dömes olika i olika delar af landet, rö-
rande mål af alldeles enahanda beskaffenhet. Jag ber att i sådant af-
seende få återopa hvad en af Lag-Utskottets ledamöter vid sista riks-
dagen anförde, eller att i Skånska Hofrätten och derunder lydande dom-
stolar man i allmänhet hittills dömt på det sätt, att den verkliga egaren
till en stulen vara, då han styrkt sin egande rätt till densamma, egde att
återfå den utan lösen äfven om innehafvaren vore i god tro; men att man
deremot i Göta Hofrätt och derunder lydande domstolar för 15—20 år
tillbaka dömt i alldeles motsatt riktning eller så, att, då innehafvaren af
det stulna godset ansetts vara i god tro, han icke förklarats skyldig åter-
lemna detsamma annat än emot lösen. I parentes ber jag att få säga,
att rättigheten att mot lösen återbekomma en vara, som verkligen är
min, anser jag vara af ringa värde, då det är ungefär detsamma som att
få köpa varan på nytt. Under de sista 10 åren har man dock i Göta
Hofrätt börjat döma på ett annat sätt, eller i öfverensstämmelse med
den praxis, som, enligt hvad jag förut nämnt, är i Skånska Hofrätten
gällande. I Svea Hofrätt och derunder lydande domstolar har man under
hela detta århundrade dömt på det sätt, att egare till en stulen vara
icke eger att återfå densamma annat än emot lösen till den som i god
tro kommit i besittning af varan. Inom Högsta Domstolen lära mening-
garne uti i fråga varande afseende vara rent af olika. Detta förhållande
torde väl tydligen bevisa behofvet af att få ett mera bestämdt och klart
stadgande

stadgande i detta fall. Det var först emot slutet af förra århundradet, som man började döma på det sätt, i hvilket jag nu vill hafva förändring, och skälet dertill ville man söka deri att en professor i Upsala med stort rykte för insigter och lärdom började tyda lagen på det sättet, och det var tydligt att han, till följd af sitt anseende, skulle vinna en mängd anhängare. Skälet, hvarför jag nu nyptagit frågan, är att äfven i min hembygd Skåne man börjat döma uti i fråga varande afseende på det sätt, som jag anser oriktigt, och att tjufvar och tvetydiga advokater försökt begagna sig till sin fördel af detta sätt att tolka lagen. Nu har Utskottet framkommit med ett förslag ungefärligen liknande det som af Utskottet sistlidet är i ämnet framlades. Det innehåller en del undantag från regeln, som denna Kammare sistlidet är icke godkände, och som jag tror äro alltför betänkliga, åtminstone så vida man vill såsom regel godkänna min åsigt. Jag skulle för min del helst önska att man borttog dessa undantag, och jag tror att det desto mindre skulle deri ligga någon våda som i de orter, der man förut dömt på det sättet, icke visat sig något behof af dylika undantag. Jag hade vidare i min motion påpekat en sak, som sistlidet är framhölls af Härads höfding Staaff, och hvilken jag för min del ansåg särdeles vigtig, nemligen att det borde stadgas för den, från hvilken stölden blifvit föröfvad, att han för den stulna varans återbekommande skulle inom en viss tid anmäla stölden hos i orten boende kronobetjent. Detta derföre att icke helt och hållet obehöriga personer skulle kunna anmäla sig såsom egare och med falska vittnens tillhjälp drifva en sorts industri med stulet gods. Att det föreslagna undantaget i fråga om försäljning å marknad, torg eller annat allmänt försäljningsställe är betänkligt, har Lag-Utskottets ärade ordförande i sin reservation ådagalagt, ehuru väl syftet i hans reservation ingalunda är att tillstyrka bifall till min motion utan snarare att få det nuvarande stadgandet oförändradt bibehållet. Emellertid har han tydligt ådagalagt olämpligheten af detta undantag. I Utskottets utlåtande förekommer vidare ett undantag med afseende på pantlåneinrättningar. Såsom jag ansåg mig i min motion böra påpeka, på grund af de nästlidet är vid behandlingen af denna fråga framställda befogade anmärkningar, vill jag godkänna detta undantag, så vidt dermed förstås sådana pantlåneinrättningar som äro ställda under offentlig kontroll.

Hvad är i frågans nuvarande skick att göra? Första Kammaren har återremitterat densamma, så vida jag icke är illa underrättad, af det skäl, att den icke velat godkänna de undantag från regeln som Utskottet föreslagit. Hade denna fråga framkommit något tidigare under riksdagen, så kunde det hafva varit möjligt att den blifvit löst genom en återremiss, men att en sådan åtgärd nu mera tjenar till ingenting, det vet jag allför väl. Ett rent afslag å Utskottets betänkande torde jemväl icke vara lämpligt, emedan det möjligtvis skulle vid en kommande riksdag kunna tydas såsom om denna Riksdag afslagit sjelfva saken. Jag tror således, att, om man vill den sak, hvarom jag motionerat, och dervid gå i den riktning jag föreslagit, så är det lämpligast att återmittera betänkandet i ett bestämdt angifvet syfte, för hvilket jag sedermera skall be att få närmare redogöra. Ingen må undra öfver, om jag är missnöjd med

det sätt, hvarpå detta ärende behandlats i Utskottet. Jag hade trott att denna fråga icke är af så alldeles obetydlig beskaffenhet, och att den rättvisligen borde hafva kommit fram förr än i Riksdagens sista timma. Min motion är den första af alla de i denna Kammare detta år afgifna och innehar ordningsnumret 1 och nu föreligger den till behandling den 16 Maj. Jag kan icke förklara orsaken dertill, i synnerhet då jag sett, att många efter min tanke mycket mera obetydliga saker dessförinnan framlemnats till Riksdagen. Jag vet, som sagdt är, icke skälet till detta förfarande, ehuru jag nog tror att Lag-Utskottets ordförande med sin kända förmåga kan lemna en förklaring i detta afseende. Måhända brukar Lag-Utskottet stoppa ner dit ankommande motioner i den ordning de remitteras uti en säck, derur de upptagas till afgörande i den ordning de ligga i säcken nedstoppade. Emellertid lärer detta betänkande redan vara inom Utskottet afgjort den 9 Mars, ehuru det icke justerats och befordrats till trycket förrän nu. Som jag nyss nämnde, så önskar jag att Kammaren måtte besluta att återremittera frågan, på det att för mig eller någon annan motionär må blifva så mycket mera skäl att återupptaga frågan vid en kommande riksdag samt ett blifvande Lag-Utskott möjligen må erhålla en anvisning, i hvilken riktning denna Kammare önskar att i fråga varande lagförändring må gå. Jag yrkar således återremiss.

Häruti förenade sig Herr *Nils Nilsson* i Stäfvie.

Herr vice Talmannen ansåg sig böra meddela, att Första Kammaren, enligt ankommet protokollsutdrag, afslagit det förevarande utlåtandet.

Grefve Sparre anförde: Om jag rätt hörde den siste talarens yrkande, så begärde han återremiss af detta betänkande. Vid det nu upplysta förhållande, att Första Kammaren afslagit betänkandet torde emellertid en återremiss icke tjena till något, evär enda följden deraf skulle blifva en hemställan till denna Kammare att i ämnet fatta beslut. Jag ber att få erinra om, att denna Kammare liksom Första Kammaren i fjor afslog ett med det nu föreliggande likartadt förslag, och jag föreställer mig, att det nu framlagda betänkandet kommer att röna samma öde. Jag tror att den allra skadligaste utväg, som kunde utfinnas för att ernå det mål som motionären atser, vore att i lagen införa ett sådant stadgande med sådana undantag, som Utskottet här föreslagit. Hvad motionären nemligen synes hafva mest fruktadt och hvad man i allmänhet icke vill gå in på, är det i fråga satta undantaget för köp å marknader, ty genom detsamma skulle man snart sagdt uppmuntra de ofta förekommande stölderna af kreatur ute på marken. Dylika stölder begås nemligen vanligen kort före marknader och tjufven förer de stulna kreaturen oftast dit straxt efter stölden för att afyttra dem der. Jag skall be att få berätta en liten historia om något, som nyligen passerat, och hvilket bevisar huru vådligt ett dylikt undantagsstadgande för köp å marknader skulle vara. Sistlidne höst, då jag befann mig i Venersborg, uppkom till mig en morgon en karl och omtalade, att från honom natten

förut stulits ett par hästar, samt bad mig hjälpa honom att återbekomma hästarne. Efter inhemtad underrättelse af en brovakt, att ett par hästar liknande de bortstulna, samma morgon hade förts öfver bron åt ett håll, der jag visste, att marknad den dagen skulle ega rum, afsände jag genast en skicklig poliskarl till det ställe, der marknaden pågick, med order till länsmanen i orten att sammankalla traktens fjerdingmän, hvilka alltid inkallas till tienstgöring, såsom polis vid denna, mindre väl noterade marknad för att genom dem erhålla kännedom, om de sett någon af dem känd person som köpt de stulna hästarne på marknaden. Derjemte gaf jag order, att hästarne hvarhelst de anträffades, äfven om de passerat genom tre, fyra händer skulle återtagas, ty man krusar icke med dem, som uppträda på detta slags marknader. Dessa åtgärder verkade lyckligt, ty polismannen återvände dagen derpå med båda hästarne, hvilka mycket riktigt varit försålda på marknaden, men sedermera anträffats. Om då ett sådant undantagsstadgande, som här blifvit af Utskottet föreslaget, funnits, så hade jag icke för hästarnes återfående kunnat gå till väga på sätt jag omtalat. Så snart hästarne blifvit af tjuften försålda på marknaden, kunde nemligen, om den af mig utsände polismannen, efter att hafva uppspanat dem, velat återtaga dem af köparen, denne helt enkelt svarat: "nej pass, hästarne äro af mig köpta på marknaden, och jag har rätt att behålla dem."

Det är i allmänhet och särdeles i detta fall vådligt att skriva om hvad som finnes stadgadt i 1734 års lag, och hittills gällt såsom regel. Dertill fordras mycken omsigt och betänksamhet, på det att lagens sammanhang ej må rubbas. Det är dessutom idel suack, när man påstår, att Hofrätterna i landet döma olika, när fråga uppkommer att tillämpa ifrågavarande lagrum. Jag har tienstgjort i öfver 10 år i Svea Hofrätt och lyder nu under Göta Hofrätt och har således erfarenhet af deras sätt att döma, och jag kan försäkra att inom dessa Hofrätter råda inga olika åsigtter uti berörda afseende. Förhållandet är deremot att vid hvarje köp af tjufgods ställa sig förhållandena så olika, att det är omöjligt att på förhand bestämma om godset får återtagas, ty detta beror på de i oändlighet varierande nyanserna i hvarje särskildt fall, och just med afseende härpå är vår nu gällande lag uppställd. Den föreskrifver, att köpare af stulet gods skall för visande af sin rätt framhafva fångesmän och vittnen, och derefter skall domaren pröfva om köparen är skyldig eller icke. När det nu i ämnet gällande stadgandet intogs i förordningen om nya strafflagens införande den 16 Februari 1864, så kunna Herrarne vara öfvertygade om, att man noga öfvertänkte saken, innan man beslöt sig, men man kom då till det resultat, att det vore klokare att bibehålla stadgandet i 1734 års lag, som hade 140-årig häfd för sig, än att antaga Lagberedningens förslag. För att visa otillräckligheten af nu gällande stadgande, har man ett enda prejudikat att åberopa. Detta prejudikat, som är sedan 1850-talet, rörde just en hästhandel vid en marknad, och alla domstolarne förklarade i detta fall, att, då köparen i god tro på marknad köpt hästen och icke haft det ringaste skäl att misstänka den oärliga åtkomsten, han egde att behålla hästen; och detta synes mig rätt. Jag har vidare tillåtit mig att i min reservation fästa uppmärksamhet på, att Utskottet, då det i öfrigt upptagit Lagberedningens förslag, dock

uteslutit det af Lagberedningen föreslagna stadgande att, om gods klandras och säljaren ej kan värja detsamma, denne skall ersätta skadan. Om således en stulen vara genom köp gått genom flera händer, så skulle man, enligt Utskottets förslag, kunna stanna i förlägenhet, hvilken skadan skall drabba. Enligt ordalagen i förslaget tycks det vara innehafvaren, som får stå skadan, ty han skulle ju icke få regress till sin säljare. Då jag således, på sätt jag så väl vid nästlidne års riksdag, som nu vid detta tillfälle yttrat, icke kan finna Lag-Utskottets förslag tillfredsställande eller antagligt, anser jag mig ega fog att nu på detsamma yrka afslag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Som det synes af betänkandet, har jag icke deltagit i detta ärendes afgörande inom Utskottet, emedan, såsom förste talaren redan uppgifvit, frågan der verkligen förekom den 9 Mars och jag då, på grund af erhållen permission, icke var vid riksdagen närvarande. Jag kan dock derföre icke gilla Utskottets nu framlagda förslag. Utskottet har nu uttalat ungefär samma åsichter, som det under förra riksdagen i detta ämne framlade, och jag hade då tillfälle att uppträda emot dessa åsichter. Jag förställer mig äfven, att Första Kammaren icke gerna kan hylla Utskottets här uttalade uppfattning, enär Första Kammaren afslagit Utskottets förslag. Om man jemför det förslag, som här föreligger, med vår nu i ämnet gällande lag, sådan som den tolkas, finner man, att dem emellan förefinnes en ganska stor skillnad. Som man vet, dömes nu i allmänhet på det sätt, att den, som genom stöld har förlorat en vara, icke har rättighet att återtaga densamma, då innehafvaren kan visa, att han på god tro kommit i besittning af varan; men huru skulle förhållandet blifva, om det nu framlagda förslaget skulle godkännas? Jo, deraf skulle kunna uppstå de allra orimligaste konsekvenser. Man kan föreställa sig, att ett par personer t. ex. skulle öfverenskomma att tillsammans stjäla en vara och att sedermera den ene af tjuvarne skulle föra tjuvgodset till torg eller marknad och der för syns skull försälja det till den andra tjuven. Och då egaren sedermera väckte talan om godsets återfående, så skulle tjuven, som innehar varan, kunna bestrida egaren rätt att återtaga densamma, derföre att han kunde visa sig hafva köpt varan på torg eller marknad. Samma förhållande kunde ega rum, i fall man biföll det föreslagna undantaget för gods, pantsatt hos allmän pantlåneinrättning, och det förefaller mig verkligen besynnerligt, att man kan vilja föreslå stiftande af en sådan lag. Ätminstone i min hemort har för öfrigt den praxis, i följd af det allmänna folkmedvetandet, gjort sig gällande, att, om jag genom stöld förlorat en vara, så tager jag den tillbaka hos den, som innehar den, och innehafvaren, han må nu vara i god tro eller icke, lemnar vanligtvis varan utan motsägelse eller rättegång tillbaka. Nu börja visserligen domstolarne att tolka 1734 års lag på annat sätt och säga, att blott den förlorade varan på god tro kommit i en annan persons händer, så är jag icke berättigad att återtaga densamma. Jag tror, att det skulle vara att komma ur askan i elden, om ett sådant förslag som detta skulle antagas, och jag förenar mig med Grefve Sparre uti det uttalande, att genom förslagets antagande förhållandet skulle blifva mycket sämre än det nu är,

ty åtminstone på många orter är förhållandet nu sådant, att den som genom stöld förlorat en vara kan återfå den, men skulle detta förslag blifva lag, så blefve det snart sagdt omöjligt att återbekomma en sak, som blifvit stulen. Jag skulle visserligen, om Första Kammaren hade återremitterat betänkandet, hafva förenat mig i yrkandet på återremiss, men under nuvarande förhållanden tror jag att, med åberopande af de motiv, som Herr Ola Andersson anført, man lika gerna kan afslå betänkandet, ty följden af en återremiss blefve endast den, att Utskottet inkom med en hemställan till Kammaren att i ämnet fatta beslut, och då stod frågan på samma ståndpunkt som nu. Jag föreställer mig, att Första Kammarens afslag å betänkandet haft sin grund i dess åsigt, att man icke bör bifalla de tillägg, som Utskottet här gjort i fråga om stulet gods, som blifvit på offentliga ställen afyttradt, eller i allmän pantlåneinrättning belånadt, utan att man i stället bör vidhålla det gamla stadgandet att den som förlorat varan skall ega att återfå densamma. Under öfvertygelse att detta varit Första Kammarens mening, hoppas jag, att ärendet skall vid en annan riksdag återupptagas och vinna en mera tillfredsställande lösning än den som nu föreslagits. För närvarande och då Utskottets förslag icke är antagligt, yrkar jag afslag å detsamma.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gäfvos propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock, enligt derom gjorda yrkanden, på afslag och återremiss; och som propositionen på afslag besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren alltså afslagit Utskottets förslag.

§ 9.

Förekom till afgörande Lag-Utskottets utlåtande N:o 33, i anledning af väckt motion om ändring af 23 § i Kongl. förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862.

Sedan *förra delen* af Utskottets hemställan blifvit föredragen, lemnades ordet, på begäran, till

Herr Ivar Månsson, som yttrade: Med synnerlig ledsnad har jag genomläst detta betänkande, enär jag funnit, att Utskottet i år framkommit med ett förslag uti förevarande ämne precis lika med det, som i fjor af Utskottet framlades. Detta är ett nytt bevis på huru svårt det är att här vid riksdagen få genomdrifven en lagförändring, den må vara af huru ringa beskaffenhet som helst. Emellertid uttalade jag redan förlidet år min missbelåtenhet med detta förslag, och jag upprepar nu, att det ingalunda kan af mig gillas. Detta Utskottets betänkande synes mig ingalunda hafva tillkommit, såsom den ärade ordföranden i Utskottet plägar säga, "sans phrases", ty der finnas alldeles samma motiv och skäl anförda i år som i fjor, och Utskottet har icke behagat ingå i någon den ringaste vederläggning eller tolkning af de skäl, jag till stöd för min motion anført och som afsett just motsatsen af det förslag, Utskottet nu liksom förra året i ämnet framlagt. Jag vill icke spilla

många ord på betänkandet, då jag tror, att frågan äfven i år kommer att genom Första Kammarens motstånd förfalla, och det återstår icke något annat än att beklaga, att Lag-Utskottet framlagt ett sådant förslag som det förevarande. Jag hoppas emellertid, att åtminstone denna Kammare skall afslå detta förslag och i stället, då jag nu yrkar bifall till min i ämnet väckta motion, godkänna densamma, och anhåller jag hos Herr Talmannen om proposition på bifall till min motion.

Herr Johan Jönsson: I likhet med den nästföregående talaren föreföll det äfven mig besynnerligt, då jag genomläste detta betänkande, att Utskottet deri begagnat alldeles samma ordställning i år som i fjor. Jag hade verkligen tänkt att, då, enligt den gamla satsen, allting är föränderligt här i världen, äfven åsigtarna inom Lag-Utskottet skulle hafva kunnat förändra sig derhän, att Utskottet i detta ämne velat gå majoritetens i denna Kammare önsknings till mötes. Gå vi till nästa af Utskottet afgifna utlåtande finna vi att Utskottet i fråga om tillsättande af klockare, orgelnist och folkskolelärare, föreslagit förändrade bestämmelser i syfte att åt oss lemna rätt att sjelfva välja dessa. En lagförändring i detta hänseende har Utskottet ansett vara af behovet påkallad, enär det sätt, hvarpå nämnda val nu tillgår, icke lämpade sig efter nutidens förhållanden och folkets bildningsgrad. Vi skola således få rättighet att sjelfva välja klockare, orgelnist och skollärare. Vi hafva redan rätt att välja prest, landstingsman och riksdagsman, men att vi jemväl skulle få rätt att sjelfve utse ordförande i skolrådet, det är alldeles för mycket begärdt, tycker Lag-Utskottet. Huru länge skola vi stå under presternas förmynderskap i fråga om våra skolor? Är icke folkets bildningsgrad nu så utvecklad, att det sjelft må taga hand om tillsättande af styrelser för folkskolan? Jag har här ofta till och med från statsrådsbanken hört varma loford uttalas öfver denna Kammares ledamöter, därför att de städse visat sig mycket liberala, när fråga är om folkundervisningen och hvad dertill hör. Man anser oss värda dessa loford, men att vi skulle få rätt att, till lön för vårt visade nit emot folkskolan, sjelfve utse ordförande i skolrådet, det vill man icke medgifva oss. Jag förenar mig med motionären och yrkar, att Kammaren, med afslag å Utskottets framställning, måtte bifalla den i ämnet väckta motionen.

Herr Lyth: Det är visserligen icke af maktlystnad eller för att bibehålla ett uppdrag som är afundsvärdt, som jag här för min del måste yrka bifall till Utskottets förslag. Presterskapets sjelfskrifvenhet att vara ordförande i skolrådet är förenad med mycket besvär och bråk, och ensamt af denna anledning tror jag, att presterna skulle vara mycket tacksamma om de sluppe från detta uppdrag; men jag tror äfven å andra sidan att, huru besvärligt detta deras åliggande än är, de dock af kärlek till skolan och dess utveckling böra underkasta sig detta besvär. Det är prestens ställning såsom embetsman som gör honom mest passande till att vara ordförande i skolrådet. Om vi tänka efter hvilken makt folkskoleinspektören har äfven i skolrådet, så finna vi att denna makt är ganska obetydlig och ringa; han kan nemligen icke göra annat än framställa anmärkningar angående skolans beskaffenhet, men dessa anmärkningar kunna

icke leda till något resultat, om icke skolrådet på grund af dem söker åstadkomma rättelse i befintliga missförhållanden. Om nu, enligt motionärens förslag, en person hvilken som helst blir af församlingen vald till ordförande i skolrådet, så kommer det an på huruvida denne har lust att ställa sig folkskoleinspektörens anmärkningar till efterrättelse och göra något för skolans bästa. Presten åter står under domkapitlets tillsyn och får lof att rätta sig efter de anmärkningar som folkskoleinspektören framställer samt är såsom embetsman ansvarig för huru han sköter sitt kall. Det är egentligen detta som är orsaken, hvarföre man nödgats erkänna, att presten på många ställen med framgång arbetar för folkskolans utveckling och förkofran. Jag säger detta icke för att dermed berömma presterskapet, utan för att visa att det ligger i sjelfva deras pligt och ställning såsom församlingens tjänstemän att arbeta för folkskolesakens bästa. Just derföre anser jag ock, att församlingens presterskap med rätta är och äfven framgent bör vara ordförande i skolrådet, så framt icke, såsom äfven Utskottet förutsett, sådana särskilda omständigheter inträffa, som göra det nödvändigt att domkapitlet förordnar någon annan än kyrkoherden till att sköta denna ordförandeplats.

Det är sålunda både i församlingens och folkskolans intresse som jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det är visserligen sannt att detta bestyr att vara ordförande i skolrådet vållar en hel mängd besvär för presterskapet, och det är just detta besvär som jag vill skall tagas från dessa tjänstemän. Presterna hafva enligt min föreställning alldeles tillräckligt med ännu viktigare göromål ändå, utan att sitta som ordförande i skolrådet. Jag vågar bestämdt bestrida det yttrandet af den siste tälaren, att presterna äro de lämpligaste till denna ordförandeplats; och jag tror verkligen icke, att det är så illa bestämdt med folket i vårt land, att man icke skulle kunna finna andra personer inom församlingarne som äro lika och ännu mera lämpliga till denna plats än åtskilliga prester. Är åter förhållandet så som denne talare uppgifvit, eller att presten i detta hänseende ännu är den lämpligaste mannen, så förefaller det mig som vore det satt utom allt tvifvel, att församlingen, derest den sjelf finge välja ordförande i skolrådet, icke skulle uraktlåta att till denna plats välja sin kyrkoherde; ty för mig synes det vara alldeles klart och tydligt, att i sådant fall alltid den för platsen mest lämplige mannen inom kommunen komme att hedras med detta uppdrag, så vida han nemligen vore villig att åtaga sig detsamma. Jag kan icke fatta annat, än att presten endast i sin egenskap af medlem i kommunen har samma åliggande att intressera sig för folkskolans bästa, som derföre att han är prest i församlingen, och jag förstår icke att trycket från konsistorium skall verka starkare på kyrkoherden i en församling, antingen han är ordförande eller icke i skolrådet, då han enligt skolstadga är ålagd att hålla tillsyn öfver skolan endast i egenskap af sin ställning till densamma.

Då nu motionären har framställt ett förslag alldeles ordagrant lika med det som vid sistlidna riksdag bifölls af denna Kammare, så tror jag det vara skäl att Kammaren äfven i år vidhåller samma beslut som i

fjor, hvarföre jag ock, med afslag å Utskottets hemställan, yrkar bifall till motionärens förslag i oförändradt skick.

Herr Biesert: Jag vill endast bedja att få tillkännagifva, att jag sluter mig till de talare, som yrkat bifall till den i ämnet afgifna motionen.

Herr Törnfeldt: Denna fråga har varit före vid riksdagarne två eller tre gånger sedan jag blef ledamot af Kammaren; och jag har alltid hyllat den åsigten, att det skulle i presterskapets väl förstådda intresse vara bäst, om skolrådet fick välja sin ordförande; ty den presten, som i så fall icke blefve vald till ordförande, skulle vara bra mycket olämplig; och är han det, då bör han icke heller, såsom nu är fallet, vara själfskrifven till platsen. På grund häraf anser jag, att motionärens förslag bör af Kammaren bifallas.

Herr Lars Ersson: Då jag för två år sedan sjelf väckte motion i samma fråga, som den nu förevarande, samt nu undertecknat den af Herr Ivar Månsson afgifna motionen, så vill jag tillkännagifva, att jag, som vid sådant förhållande ansåg obehöfligt att vid denna riksdag motionera i frågan, ännu hyser samma åsikter deri som för två år sedan, hvarföre jag önskar afslag å Utskottets hemställan och bifall till Herr Ivar Månssons motion.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr vice Talmannen upptog de yrkanden, som blifvit framställda, och gaf, i öfverensstämmelse med dem, propositioner ej mindre på bifall till Utskottets förslag än jemväl på afslag derå samt antagande i stället af det förslag, som Herr Ivar Månsson i sin hithörande motion afgifvit. Den senare propositionen fann Herr vice Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad. Men då votering begärdes, blef för omröstnings anställande, med upptagande af bifall till Utskottets förslag såsom ja-proposition, nu uppsatt och af Kammaren godkänd en omröstningsproposition, så lydande:

Den som bifaller det i Lag-Utskottets utlåtande N:o 33 framställda förslag till ändring af 23 § i Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det förslag till ändring i nämnde §, som afgifvits i Herr Ivar Månssons motion N:o 130.

Omröstningen visade 59 ja mot 60 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt nej-propositionen.

I afseende på *senare delen* af Utskottets hemställan anförde

Herr Sven Nilsson i Efveröd: I följd af det beslut, Kammaren nyss fattat i fråga om förra delen af Utskottets hemställan, anhåller jag, att jemväl denna del deraf måtte af Kammaren afslås.

Herr Clairfelt: I motsats till den förre talaren skall jag yrka bifall till denna del af Utskottets hemställan. Kammaren har nu fattat ett beslut om icke i öfverensstämmelse med Utskottets så dock i enlighet med motionärens förslag, och äfven sistnämnda förslag föranleder till aflåtande af en underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t om vidtagande af de förändringar i förevarande hänseende, som äro af behovet påkallade.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag finner nu, att jag, då jag yrkade afslag å denna hemställan, begick ett misstag; hvadan jag anhåller att få återtaga samma yrkande.

Vidare anfördes ej. Denna del af Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Föredrogos och biföllos Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 34, i anledning af väckt motion om ändring i gällande stadganden angående tillsättande af klockare, orgelnist och folkskolelärare; samt

N:o 35, i anledning af väckt motion om upphörande af klockares brefbäringsskyldighet.

§ 11.

Jemte tillkännagifvande, att Herr C. W. Carlson vore af sjukdom hindrad att bevista Kammarrens sammanträden, framförde Herr vice Talmannen Herr Carlssons anhållan derom att han, för sin helsas vårdande, måtte erhålla ledighet från riksdagsgöromålen för de dagar, hvarunder riksdagen ännu kunde komma att fortgå; och blef denna anhållan af Kammaren bifallen.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag rörande Kammarrens beslut i anledning af Bevillnings-Utskottets här ofvan omförmälda betänkande N:o 15.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m., men sammanträdde åter

Kl. 8 e. m.

§ 13.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets utlåtande N:o 36, i anledning af väckta förslag åsyftande förändrade bestämmelser angående dels lagfart å fastighetsfång och dels inteckning i fast egendom.

§ 14.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets memorial:

N:o 15, angående instruktion för nästkommande Riksdags Banko-Utskott; och

N:o 16, med förslag till ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer af Riksbanken.

§ 15.

Skedde föredragning af Banko-Utskottets memorial N:o 17, med förslag till ändringar i den för Riksdagens reisorer vid diskontverket i Stockholm samt "lånekontoren i orterna" gällande instruktion.

Detta memorial blef af Kammaren bifallet; dock ville Kammaren dervid hafva till rättelse anmärkt ett å sidan 9 förekommande tryckfel, bestående deri, att den föreslagna nya lydelsen för instruktionens 1:sta § blifvit å oriktig spalt upptagen.

§ 16.

Föredrogs och godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, nemligen

af *Stats-Utskottet*:

N:o 39, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel; samt

af *Sammansatta Stats-, Bevillnings- och Lag-Utskottet*:

N:o 66, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till ny reglering af härads höfdingarnes löneförmåner.

§ 17.

Anmäldes och bordlades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets memorial N:o 96 med förslag till de sista afdelningarne af det nya reglementet för Riksgälds-kontoret;

Sammansatta Stats-, Bevillnings- och Lag-Utskottets memorial N:o 6, angående arvode åt sekreteraren hos Utskottet; och

Banko-Utskottets memorial N:o 18, med framställningar angående Riksbankens förhållanden till statsverket och myntverket i fråga om myntväsendet.

Dessa ärenden skulle sättas främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 9 e. m.

In fidem
H. Husberg.
